

Kindergroenplan Oude Westen

Wat is het Kindergroenplan?

Kinderen in het Oude Westen groeien op in de stenige omgeving van het stadscentrum. Velen van hen komen weinig in contact met groen en hebben weinig kennis van “wat groeit en bloeit”.

Toch biedt de woonomgeving, ook in het Oude Westen, aanknopingspunten voor groene activiteiten. Om de kinderen de kans te geven actief bezig te zijn met hun “groene” woonomgeving is het Kindergroenplan opgesteld, waarin voor alle kinderen minimaal een groene activiteit per jaar gerealiseerd wordt.

De centrumraad heeft in 2007 geld beschikbaar gesteld aan de Aktiegroep het Oude Westen om tussen september 2007 en september 2009 het Kindergroenplan uit te voeren.

Door de medewerking van een vaste groep vrijwilligers was het mogelijk te werken in kleine groepjes en heel gericht met allerlei opdrachtes bezig te zijn. Een meerwaarde daarvan was ook dat er de contacten plaatsvonden tussen de volwassenen, die bij de activiteiten assisteerden, en de deelnemende kinderen.

Doelstellingen en opzet

Zorg om de situatie waarin de kinderen in het Oude Westen opgroeien leidde tot het opstellen van het Kindergroenplan. In hun gedrag en de wijze waarop de kinderen met hun woonomgeving omgaan bleek een gebrek aan kennis van en respect voor wat groeit. Herhaaldelijk waren van buurtbewoners klachten te horen over bijvoorbeeld het beschadigen van de bast van bomen, het verkeerd omgaan met dieren in het wijkpark. Het idee was dat concrete activiteiten hier een rol zouden kunnen spelen. Als kinderen het plezier en de verwondering niet kennen over wat groeit en bloeit missen ze ook de basis voor een respectvolle, voldoening schenkende houding tegenover hun omgeving en de natuur in het algemeen.

Met een programma van groene activiteiten wilden we bereiken dat de kinderen:

- hun woonomgeving beter zouden leren kennen en met name de natuurlijke elementen daarin (planten, bomen, dieren)
- meer respect zouden krijgen voor en ook respectvoller om zouden gaan met hun woonomgeving
- via de gezamenlijke activiteiten kennis zouden maken met (volwassen) buurtbewoners, zodat over en weer positieve contacten zouden ontstaan

Er werd een programma van activiteiten opgezet gericht op alle kinderen van de 4 basisscholen in de wijk: Van Asch van Wijck, Augustinus, Babylon en Dialoog. Het ging daarbij in totaal om bijna 800 kinderen.

In de loop van het eerste jaar bleek dat bij de peuterspeelzalen ook belangstelling bestond voor groene activiteiten en werd voor hen een programma ontwikkeld. Ook was inmiddels contact ontstaan tussen de Praktijkschool en het wijkpark rond stagemogelijkheden voor de leerlingen. In het tweede jaar werd voor hen een programma met tuinwerkzaamheden in de wijktuin samengesteld.

In het tweede jaar werd de doelgroep hierdoor uitgebreid met nog een tachtigtal kinderen (peuters en pubers).

Verdeeld over het schooljaar werden verschillende activiteiten gepland, waaraan steeds een of twee jaargroepen van de vier basisscholen deelnamen. De activiteiten werden uitgevoerd op locaties in de wijk: de straten (bomen), het wijkpark (vogels), de wijktuin (diertjes, bloemen, tuinieren), de volkstuintjes (groente en fruit), het schoolplein (bloembollen en zaaien).

De activiteiten

Gedurende een schooljaar werd voor alle jaargroepen van de basisscholen en voor de peuterspeelzalen een “groene” activiteit georganiseerd:

- Seizoenswandelingen in de wijktuin voor de peuters
- Kabouterpad in de wijktuin
- Vogels voeren in de wijktuin
- Oogstpad in de volkstuinten in de Gaffeldwarsstraat
- Vogels kijken in het Wijkpark
- Bomenroute in de straten rond de scholen
- Tuinieren op het schoolplein

Wat zijn seizoenswandelingen?

Voor de peuters is een programma ontwikkeld van 4 seizoenswandelingen in de wijktuin.

Tijdens elke wandeling komen een of twee aan het seizoen aangepaste activiteiten aan bod. Zo werden in de herfst bladeren verzameld en werd

daarmee een kartonnen boom weer “aangekleed”. Tijdens de Winterwandeling mochten de peuters de vogels voeren door appelschijven en pindasnoertjes in het “vogelsnoepbosje” te hangen. Bij de Lentewandeling werden de bloembollen in de wijktuin bewonderd en hun geur opgesnoven en werd kennisgemaakt met worm, slak en pissebed. Tijdens de Zomerwandeling stond bloemen plukken op het programma.

Van de 5 peuterspeelzalen hebben in 2008 en 2009 28 groepen meegedaan aan de wandelingen.

Wat is het Kabouterpad?

Het Kabouterpad is een wandeling-met-opdrachten door de Wijktuin voor de kleuters van de basisscholen.

Elk kleutergroep krijgt een brief van de Kabouter van de Wijktuin met de vraag om naar zijn tuin te komen kijken. De groep komt op de afgesproken tijd naar de wijktuin.

In de tuin staan 10 “hulpkabouters” van karton opgesteld, die elk een opdracht hebben voor de kleuters: ruiken aan een plant, een slak bekijken, kijken hoe de aardbei groeit, een bloem plukken etc.

In kleine groepjes, begeleid door een van de vrijwilligers of de leerkracht, wandelen de kleuters langs de kabouters en voeren de opdrachten uit.

Voor de groepjes die eerder klaar zijn staat er een kist met boekjes over plantjes en diertjes klaar om in te kijken.

Elke groep mag de vaas met geplukte bloemen meenemen naar de klas.

In 2008 en 2009 hebben 19 kleutergroepen meegedaan aan het Kabouterpad.

Wat is Vogels Voeren?

Het voeren van de vogels is een concrete manier om met dieren om je heen bezig te zijn.

Begin januari wordt daarvoor een aantal kerstbomen in pot verzameld,

waarmee in de wijktuin een “vogelsnoepbosje” wordt samengesteld. De kinderen maken van pinda’s, rozijntjes en stukjes brood snoefhangertjes, die aan de takken van de bomen gehangen worden. Vooraf worden de bekendste vogels uit het park op grote foto’s voorgesteld, die daarna soms ook “in het echt” worden herkend.

Deze activiteit is eerst uitgeprobeerd met een aantal peuter- en kleutergroepen. Het aandeel van de kinderen bestond toen alleen uit het ophangen van appelschijven en pindasnoertjes in de kerstbomen. Later zijn de groepen 3 er bij betrokken en maakten de kinderen zelf dennenappels met pindakaas en pindanetjes klaar. Aan de hand van mooie houten vogelmodellen werd een aantal vogelsoorten geïntroduceerd, die later in het wijkpark ook in het echt herkend werden.

In totaal hebben 16 groepen meegedaan aan het vogels voeren.

Wat is het Oogstpad?

Het Oogstpad is een activiteit, waarbij de kinderen stilstaan bij groente en fruit, en hoe deze groeien. De activiteit vindt plaats bij de volkstuintjes in de Gaffeldwarsstraat (*In het Oude Westen liggen op 4 plaatsen volkstuintjes tussen de huizenblokken, die door buurtbewoners gehuurd kunnen worden.*), zodat de kinderen verschillende gewassen in het echt kunnen zien groeien. Over het pad groeit daar een grote druivenplant, waar de kinderen van kunnen plukken en proeven. Er zijn bonen, maïsplanten, tomaten, pompoenen, appel- en perenbomen etc. in het echt te bewonderen.

De activiteit vindt plaats in september, als er nog veel oogst te zien is in de tuintjes. Aan de hand van foto's, plastic fruit en echte vruchten en plantjes krijgen de kinderen vragen en opdrachtjes over groente en fruit. De kennis van groente en fruit bleek erg uiteen te lopen bij de verschillende kinderen, evenals de bekendheid met de groeiwijze van de gewassen. Het bezoekje aan de “tuinen van de burens” werd door de meeste kinderen erg op prijs gesteld.

In 2007 hebben 8 groepen (groep 3 en 4) deelgenomen aan het Oogstpad. Voor de groepen 3 bleken de opdrachten wat te moeilijk, zo aan het begin van het schooljaar, waar ze nog maar net kleuter-af zijn. In het tweede jaar is het oogstpad aangeboden voor de groepen 5 en 6, die beter met de opdrachten uit de voeten bleken te kunnen. 22 groepen hebben deelgenomen.

Wat is Vogels Kijken?

De activiteit “Vogels Voeren” met de kleuters en peuters gaf aanleiding om nog meer te doen met het onderwerp Vogels. Bij Vogels Kijken wordt de aandacht gevestigd op de vogels in de stad, die om ons heen in de straten en het wijkpraktijk voorkomen.

In een les in de klas maken de kinderen kennis met 7 stadsvogels, die ook in het Oude Westen veel voorkomen (huismus, koolmees, merel, spreeuw, ekster, zilvermeeuw en blauwe reiger). Later in de week komen de kinderen naar het wijkpark om de 7 vogels in het echt te bekijken m.b.v. een observatielijst en vragenboekje. De waargenomen vogels worden geturfd. Op enkele plekken wordt even stilgestaan en wordt een vraag beantwoord.

In totaal hebben 6 groepen aan de activiteit deelgenomen

Wat is de Bomenroute?

De Bomenroute is een wandeling met opdrachten langs de bomen in de wijk.

Door de opdrachten gaan de kinderen veel gericht naar de bomen kijken, vergroten zij hun kennis en wordt bevorderd dat zij een meer respectvolle houding ontwikkelen t.o.v. de bomen. De Bomenroute wordt uitgevoerd in het najaar (oktober-november), als de meeste bomen nog net aan de bomen zitten, en ook de verschillende zaadvormen goed bekeken kunnen worden.

Er is een route opgesteld die de 4 basisscholen in de wijk verbindt. Tijdens de activiteit lopen de kinderen, verdeeld over 4 groepen, de route. Elk van de 4 scholen dient daarbij als startpunt voor een van de groepen. Over verschillende bomen worden onderweg vragen gesteld. Kenmerken van

bomen komen daarbij aan de orde, maar ook hun leeftijd en geschiedenis. Zo wordt stilgestaan bij de (50 jaar oude) bomen op het Josephplein, die tijdens de stadsvernieuwing overgeplant zijn vanaf het Weena. Zo'n mooi plein met grote bomen tussen de huizen is geen vanzelfsprekendheid! Aan het einde van de route zijn de leerlingen in staat 3 bomen te herkennen en te benoemen (linde, plataan en esdoorn).

Zowel in het eerste als tweede projectjaar is de bomenroute met enkele bovenbouwgroepen uitgevoerd, 7 groepen in totaal.

Wat is Tuinieren op het schoolplein?

Op twee scholen zijn activiteiten uitgevoerd rond tuinieren op het schoolplein.

Op de Van Asch van Wijkschool zijn met leerlingen van groep 5 bollen geplant op het kleuterplein. Tevoren is met de kinderen in de les stilgestaan bij bloembollen en hun eigenschappen, en is kennisgemaakt met narcissen, tulpen en krokussen. Daarna hebben de kinderen bollen gepoot in de perkjes rondom het kleuterplein.

In het voorjaar is met de Dialoog een strookje grond langs het schoolplein beplant. De leerlingen hebben bloemen gezaaid en geplant: Oostindische kers, goudbloemen, afrikaantjes en zonnebloemen. Vooraf was in de klas ervaring opgedaan met zaaien van sterrenkers in minituintjes.

Met deze twee activiteiten is op een eenvoudige en weinig tijdrovende wijze het tuinieren uitgeprobeerd.

Wat is de tuinstage door de Praktijkschool?

De leerlingen van het tweede leerjaar van de Praktijkschool verlaten voor het eerst de school voor stage-activiteiten. Een van de plekken waar zij wekelijks een dubbel lesuur praktijkervaring op doen is de wijktuin. Daarvoor komt steeds een groepje van 6 leerlingen met docent op donderdag naar de tuin. Daar zijn minimaal twee tuinklusjes voor hen bedacht, waar ze in groepjes van drie, onder begeleiding van docent en projectleider, aan werken. Door middel van de tuinklussen komen verschillende aspecten van het werken in de tuin aan bod: onkruid wieden, kroos scheppen, de heg knippen, tuinafval klein knippen, bollen poten, zaaien, verspenen, plantjes uitplanten, vogelvoer klaar maken, bloemstukjes maken, zaad winnen en opschonen.

Hoewel de leerlingen niet erg dol zijn op tuinieren hebben zij wel plezier in het buiten zijn en hebben ze aan alle tuinactiviteiten deelgenomen

Deelnemende instellingen

Alle onderwijsinstellingen en de peuterspeelzalen in het Oude Westen hebben aan het Kindergroenplan deelgenomen. Dit waren de volgende instellingen:

basisscholen: van Asch van Wijckschool
Augustinusschool
Babylon
Dialoog

peuterspeelzalen: Diamantjes
Kruidje-roer-me-niet
Robbedoes
Sterren
Zonnetjes

Praktijkschool: de leerlingen van het tweede leerjaar

Wat hebben de kinderen geleerd?

In alle activiteiten zijn de kinderen in aanraking gekomen met planten en dieren, stukjes natuur, in hun eigen woonomgeving. Door vragen en opdrachten is hun aandacht steeds gestuurd en zijn zij gestimuleerd nader kennis te nemen van dingen of over zaken na te denken.

Aan het eind van de Bomenroute worden de kinderen geacht 3 bomen te kunnen herkennen en benoemen. De meeste leerlingen bleken daar inderdaad toe in staat.

Bij het Oogstpad worden allerlei vragen over groente en fruit "behandeld". De kennis van de kinderen was hier vaak zo gering dat het voor een deel van hen een eerste kennismaking bleek. Dat de oorsprong van groente en fruit in de realiteit bekeken kon worden in de moestuintjes van buurtbewoners was daarbij zeer behulpzaam.

Het werken aan aspecten van de houding tegenover planten en dieren komt het beste tot uitdrukking in het Kabouterpad voor kleuters. Juist bij deze jonge kinderen blijkt de magie van een tuin, waar je door de kabouter die daar woont wordt uitgenodigd, over te komen. Er hoeft niet verteld te worden dat je geen spinnetje dood moet trappen als de spinnen je voorgesteld worden als de vrienden van de kabouter. Met een bloem, die je plukt om er

een boekje voor in de klas mee te maken, ga je vanzelf voorzichtig om. En als tussende gevonden voorwerpen (takje, schelp, veer, steen, blaadje) ook een plastic dop ligt, snapt elke kleuter dat die er niet bij hoort, maar in de prullenbak terecht had moeten komen.

Ook bij het vogels Kijken door de wat oudere leerlingen van groep 6 bleek de interesse van de kinderen gewekt te kunnen worden voor de schoonheid van koolmees en merel of de brutaliteit van ekster en reiger. En toen de activiteit samen bleek te vallen met het moment van het paren van de kikkers in de vijver (een grote orgie van tientallen kikkerpaartjes) leidde dat niet eens zozeer tot hilariteit, maar wekte het vooral belangstelling bij de kinderen.

De leerlingen van de Praktijkschool verzekerden me bij hun eerste stagedag in de tuin stuk voor stuk dat zij "heus nevernoot" hun werk in het tuinieren zouden zoeken. En na 30 weken tuinieren was dat eigenlijk nog steeds zo. Maar geen van de leerlingen was afgehaakt. Ze hebben allemaal onkruid uitgetrokken, kroos geschept uit de vijver, bollen geplant, Afrikaantjes gezaaid en verspeend, vogelvoer klaargemaakt, takken gesnoeid enz. Ze hebben ervaren dat de planten in de tuin niet helemaal vanzelf groeien, maar dat je zorg en inzet wel resultaat opleveren.